

MAAILMANMATKAT

Holy Bat-Manga!

Chip Kidd, Geoff Spear & Saul Ferris (toim.):
Bat-Manga! - The Secret History of Batman in Japan
 Pantheon Books, 2008

Vuosina 1966-1968 esitetty Batman-televisiosarja sai aikaan maailmanlaajuisen Lepakkomies-villityksen. Suomessakin myytiin kasa-päin Leppis-krääsää sekä lit-roittain Batman-limonadia, ja kotikutoinen sankarikak-sikko kiersi ympäri maata Bat-kuumetta lietsomassa. Japanissa mentiin kuitenkin vielä pidemmälle, sillä moninaisten oheistuotteiden lisäksi maassa tuotettiin myös virallisesti lisensoituja Batman-sarjakuvia.

Vuoden 1966 huhtikuusta seuraavan vuoden toukokuuhun Shonen King -lehdessä ilmesty-

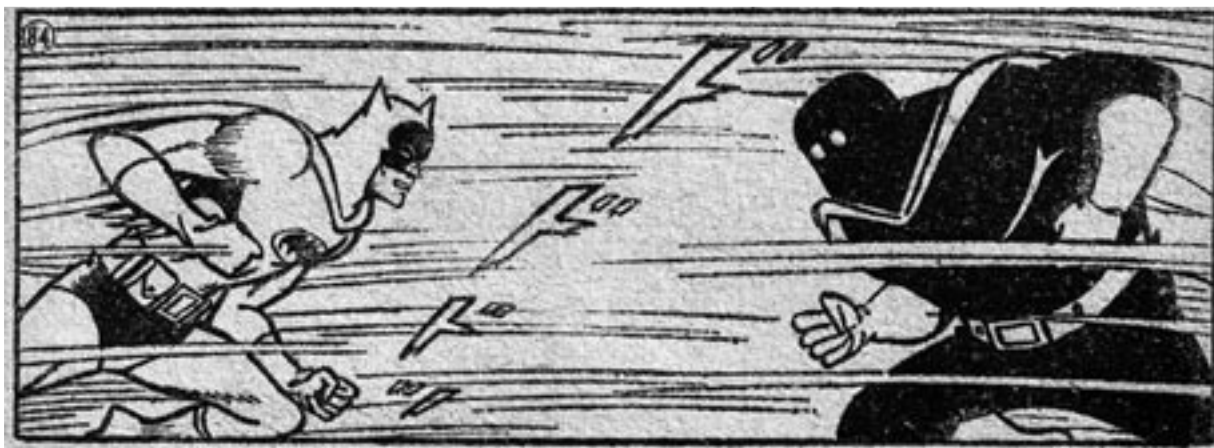
neen sarjakuvan tekijäksi valikoitui Jiro Kuwata (s. 1935). Kuwatan piirtäjäura alkoi jo nuorella iällä ja hänen

tunnetuin luomuksensa on Kazumasa Hirain kanssa synnytetty kyborgisankari 8 Man, joka näki päivänvalon 1963.

Bat-Manga! -kirjassa julkaistusta tuoreesta haastattelusta käy ilmi, että Kuwata suostui Lepakkomiehen piirtäjäksi lähinnä siitä syystä, ettei saanut tilaisuutta toteuttaa haluamaansa Teräsmies-mangaa. Toisaalta miestä kiinnosti amerikkalainen sarjakuvatyyl, jota hän ajatteli fuusioivansa omaan kerrontaansa. Käytännössä aikataulut osoittautuivat kuitenkin niin kireiksi, ettei tämä ollut mahdollista. Niinpä Kuwatan

Batman-versio onkin visuaaliselta ulosanniltaan aitoa mangaa.

Vaikea olisi myös kuvitella amerikkalaisen viittaritarin lausuvan

haavoittumisensa jälkeen: ”I resurrected myself with the strength of righteousness.”

Sarjakuvien juonet ovat Kuwatan kynästä, vaikka hän kertookin saaneensa tarinoita varten Bob Kanen vanhoja käsikirjoituksia. Nämä eivät kuitenkaan hänen mielestään olisi sellaisenaan uponneet japanilaiseen yleisöön, joten hän käytti niitä vain hahmojen ja tilanteiden lähtökohdina.

Kuwatan mukaan japanilaiset lukijat eivät olisi sulattaneet esimerkiksi kohtausta, jossa Batman yrittää ihan tosissaan keksiä vastausta Arvuuttajan esittämään sanaleikkiin ollessaan kuolemanvaarallisessa tilanteessa.

Kuwatan omien lepakkosarjakuvien perusteella hänen maanmiehilleen menee kuitenkin läpi ajatus, että ihmiskunnan evoluution seuraava aste on hyönteismäinen supermutantti, joka hallitsee niin telepatian, telekinesian kuin teleportaationkin. Sekä se, että moinen otus saadaan aikaiseksi säteilyttämällä mutatoitunutta aivolisäketä.

Kirjan muissa tarinoissa Batman ja Robin kohtaavat muun muassa kuolemaa kerta toisensa jälkeen uhmaavan Lord Death Manin, säätiloja hallitsevan superroisto Go-Go the Magicianin sekä viittaen sonnustautuneen Karmak-älygorillan, joka aikoo kostaa ihmiskunnalle sirkuksessa

kokemansa häpäisyn. ”As long as I’m alive, humans will die!”

Aivopoimuja aidosti järjestyttäviä kertomuksia ei ole tarjolla, mutta aikakautensa huomioon ottaen Kuwatan vauhdikkaat jännärikuviot edustavat selkeästi keskivertoa parempaa käyttösarjakuvaa. Kokonaisuuden

viihdearvoa nostaa välineensä hyvin hallitsevan taiteilijan dynaaminen kuvakerronta, joka herättää erityisesti toiminnalliset kohtaukset hienosti eloon. Kyllä nämä kovempaa iskevät kuin Yoshinori Natsumen vuoden takainen Batman-sarjakuva Death Mask.

Bat-Manga! -teos on ulkoiselta tasoltaan hyvin vaihteleva, koska se on koottu arkistoista ja huutokoupoista löytyneistä materiaaleista. Yllättävän hyvää jälkeä on heikoista lähtökohdista saatu silti aikaiseksi. Häiritsevintä kirjassa onkin, ettei kaikkia esitelyjä tarinoita ole mukana kokonaisuudessaan. Niinpä lukija joutuu vain arvailemaan, kuinka Batman lopulta selviää Go Go -taikurin ansasta tai päihittää hysteerisesti höhöttelevän tohtori Kasvottoman.

Sarjakuvien ohessa kirjasta löytyy aimo kattaus valokuvia vanhoista japanilaisista Batman-leluista ja niiden pakkauksista. Vaikutusaltiit kansalaiset saattavat tätä kautta innostua tuhlaamaan suuretkin määrät rahaa leluhuutokoupoissa. Sinua on varoitettu!

Toni Jerrman

Kirjoittaja on Tähtivaeltaja-lehden päätoimittaja, Sarjakuvaneuvos ja älytön jättirobotti.

Teräksisten sarjakuvasanokarien ensimmäinen aalto

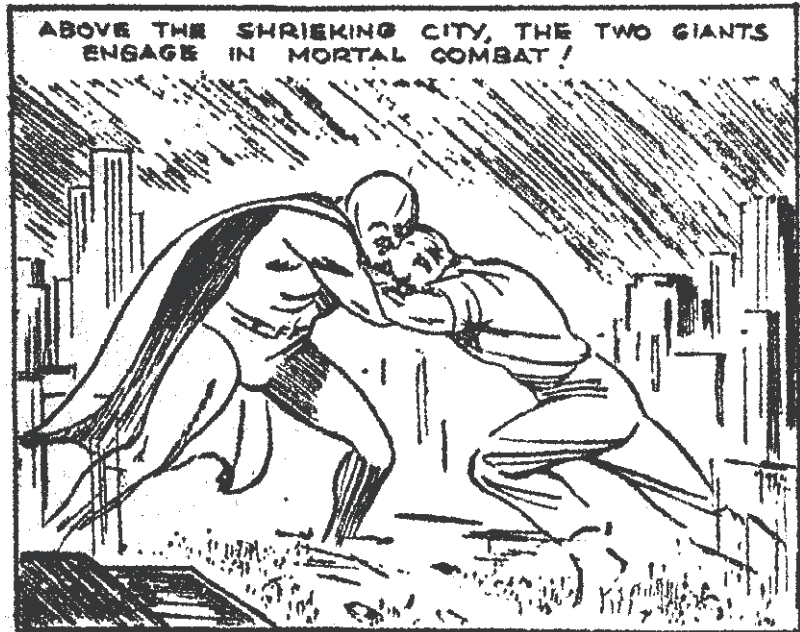
Greg Sadowski (toim.):
Supermen! - The First Wave of Comic Book Heroes 1936-1941
 Fantagraphics Books, 2009

Amerikkalaisten supersankareiden valtakauden lasketaan alkaneen Jerry Siegelin ja Joe Shusterin luoman Teräsmiehen ensiesiintymisestä vuonna 1938. Jo tätä ennen parivaljakolta ehti kuitenkin ilmestyä sarjakuva trikooasuun ja viittaa sonnustautuneesta sankarista.

Vuonna 1936 päivänvalon näki kaksisivuinen, mustavalkoinen Dr. Mystic, The Occult Detective -pätkä, jossa kohdataan pilvenpiirtäjän kokoinen naamiohahmo Zator. Sittemmin supersankarisarjakuvien vakiojuoneksi muodostuneen tyylin mukaisesti Dr. Mystic ja Zator taistelevat hetken keskenään ennen kuin tunnistavat toisensa ja tajuavat, että he molemmat ovat hyvän asialla.

Kuvion logiikkaa valaisee hyvin Zatorin lausuma repliikki tappelun jäljiltä: "Yes, it is I, my friend! I knew this would be the easiest way to locate you, that you would wage battle with me if I appeared as a menace."

Tämä sarja, sekä monen monituista muuta varhaista sankarihahmoa, esitellään Greg Sadowskin toimittamassa, parisataasivuuisessa Supermen!

Dr. Occult, Siegel ja Shuster, 1936.

- The First Wave of Comic Book Heroes 1936-1941 -kirjassa. Sankareina yksikään hahmoista ei ole jäänyt elämään Teräsmiehen lailla, mutta useat teoksessa esiintyvät taiteilijat ovat sittemmin kohonneet amerikkalaisen sarjakuvailmaisun keskeisiksi nimiksi - kuten herrat Will Eisner ja Jack Kirby.

Opuksen näytteet ovat ajalta, jolloin niin Yhdysvaltain sarjakuvalehtikenttä kuin koko ilmaisulajikin etsivät muotojaan. Lehtiä, kustantajia, sankareita sekä tekijöitä meni ja tuli. Hahmot ja tarinat eivät olleet vielä

löytäneet vakiintuneita toimintamalleja, ja vaikutteita haettiin pulp-lukemistoista, radiokuunnelmista sekä varhaisista scifi-strippisarjakuvista.

Niinpä kirjan kansien väliin on sulkeutunut mm. kovasti The Shadow'ta muistuttava, George E. Brennerin kynäilemä salaperäinen herrasmies The Clock (1937), joka naamari päässään setvi kinkkisiä rikoksia. Sekä Jack Kirbyn Cosmic Carson (1940), jossa Marsin avaruuspoliisin uljain touhottaja päihittää avaruuspiraatteja ja laukoo kuolemattomia lausahduksia tyyliin "Roaring rockets!"

Muutenkin näiden sarjakuvien puhukuplissa hehkuu elämää suurempi tunteen palo. Kuka voisi olla ihastumatta vaikkapa Bill Everettin tyttömäiseen Dirk the Demoniin (1939), joka päästelee suustaan näin upeasti: "Okay, mister - thanks - now I'll just bang your head on the floor!"

Kirjasta löytyy lukuisia esimerkkejä myös selkeästi supersankareiden kastiin laskettavista hahmoista. Will Eisnerin ja Lou Finen The Flame (1939) on keltaiseen kopukuun ja punaiseen viittaa sonnustautunut rikollisten stoppari, joka hakkaa yli-inhimillisillä

Kosminen Carson ja leveät haara-asennot.

voimillaan maan rakoon jopa luoteja kestävät hirviöriistot. "Those fiends were a fearsome lot! But I'm not licked yet!"

Jack Colen *The Comet* (1940) puolestaan pumppaa ihonmyötäiseen trikooseen suljetun kehonsa täyteen kaasua, minkä jälkeen hän kykenee lentämään sekä ampumaan silmistään tappavia säteitä! Komeetta ei toimita rikollisia oikeuden eteen, vaan sulattaa heidät silmäsäteillään heti kättelyssä. Hypnotisoituna hän tekee saman myös poliiseille.

Myöhemmin hyvin tutuiksi käyneille ideoille pohjaavat mm. pahikset monsterinaamarillaan pyöräryksiin pelotteleva *The Face* (1940), valoakin nopeammin juokseva *Silver Streak* (1940) sekä jäädytysvoimiaan hyötykäyttävä *Sub-Zero* (1940).

Järki ei näiden sarjakuvien juonissa aina päätä pakota, kuten *Al Bryantin Fero*, *Planet Detective* (1940) hyvin todistaa. Okkultistisen supersankarin elämäntehtävänä on vapauttaa Maapallo ihmiskuntaa riivaavista vampyyreistä ja ihmissusista, jotka ovat saapuneet tänne Plutolta.

Esimerkkitapauksessa hän lähettää vanhan kartanonomistajan katsastamaan outoa valoilmiota lähempää samalla kun itse jää talon suojiin: "I'll cover you from here." Kuten arvata saattaa, vanhus joutuu heti kättelyssä ihmissuden uhriksi. Seuraavaksi *Fero* taistelee rumaa kääpiötä vastaan, päättyy vihreä valoilmion ahdistelemaksi ja tönäisee vampyyrin alas kielekkeeltä. Jostain kumman syystä Pluton lepakkopeto ei lennä pois, vaan tippuu kuolemaansa. Näin synkkä nummi vapautuu kirouksesta ja aaveiden asuttama mökki räjähtää kappaleiksi. Nerokasta!

Teoksen lopputekstit paljastavat, että moni opuksen näytteistä on alkuaan lähtöisin *Eisnerin* ja *Jerry Igerin*

Silver Streak.

THE ODDS AGAINST HIM ARE TREMENDOUS, AND THE FLAME DARES NOT USE HIS GUN FOR FEAR OF INJURING THE POLICE . . . .

The Flame mättää rumiluksia minkä ehtii.

perustamalta studioilta, joka työllisti taiteilijoita ja tuotti sarjakuvia vähän joka lähtöön. Ansiokas historiankirjoitus käy läpi myös vuosien 1939-1941 sarjakuvalehdistöä sekä hahmojen ja tekijöiden elämänavaiheita.

Eikä koskaan, siis ikinä, sovi unohtaa, että *Supermen!*-kirja sisältää näytteitä myös sellaisilta surrealistisen

sarjakuvataivaan supertähdiltä kuin *Fletcher Hanks* ja *Basil Wolverton*. Mikään ei voita hanksilaista tarinankerrontaa, jossa jäykän jyrkeväleukainen supersankari *Stardust* sukeltaa läpi avaruuden pelastaakseen Maapallon hullun tiedemiehen hypnotisoimien venuslaisten jättikorppikotkien hyökkäykseltä! "If they reach the Earth, it will mean a horrible destruction of life and property!"

Mikäli nykyisenkaltaisten supersankareiden muotopuolet esi-isät tai aidosti kalkkunalliset sarjakuvat kiinnostavat, ei tätä upeaa teosta jätä väliin edes pahimmanlaatuuisessa rahapulassa. Ainahan sitä voi myydä pois kaikki 1950-luvun *Aku Ankkansa* - tai äitinsä - ja ostaa tämän tilalle.

Toni Jerrman

Kirjoittaja on *Tähtivaeltaja*-lehden päätoimittaja, *Sarjakuvaneuvos* ja *Ikki Touden -figufani*.